

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Львівська політехніка»

РЕМЕНЯК ОЛЕСЯ ВАСИЛІВНА

УДК 340.1

**ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В ПРАВОВІЙ
ТЕОРІЇ ТА ДЕРЖАВОТВОРЧІЙ ПРАКТИЦІ**

12.00.01 – теорія та історія держави і права;
історія політичних і правових учень

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Львів – 2020

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі конституційного та міжнародного права Навчально-наукового Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор,
Ковальчук Віталій Богданович
Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»,
завідувач кафедри конституційного та міжнародного права

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
Скрипнюк Олександр Васильович
Інститут держави і права
імені В.М. Корецького
Національної академії наук України,
заступник Директора з наукової роботи;

кандидат юридичних наук
Панчук Ірина Олегівна
Національний університет
«Острозька академія»,
старший викладач кафедри теорії та історії
держави і права

Захист відбудеться «20 жовтня 2020 р. о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.052.19 у Національному університеті «Львівська політехніка» (79008, м. Львів, вул. Князя Романа, 1–3, аудиторія 301 XIX навчального корпусу)

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету «Львівська політехніка» за адресою: 79013, м. Львів, вул. Професорська, 1.

Автореферат розісланий «18» вересня 2020 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. П. Бортник

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розвиток суспільних відносин, становлення громадянського суспільства зумовлюють необхідність перегляду традицій вітчизняного державотворення та впровадження в Україні практики децентралізації влади, що заснована на аналізі національних особливостей розвитку правової системи та світового досвіду у цій сфері. Децентралізація влади є, безперечно, одним із найбільш дієвих способів оновлення системи державного управління, що веде до суттєвого збільшення її ефективності та стає основою для подальшого розвитку демократичних процесів у державі. З огляду на це, спостерігається підвищений інтерес до питання децентралізації з боку і вітчизняних, і зарубіжних науковців та експертів. Означене зумовило актуальність дослідження теоретико-методологічних аспектів децентралізації публічної влади, зокрема чіткого визначення її поняття, ознак і моделей. Різноманітність наукових підходів до дослідження децентралізації публічної влади як правового явища дала підстави для їх аналізу та систематизації в умовах глобалізму та сучасного державотворення в Україні.

Низка важливих для вітчизняного державотворення подій, пов'язаних з захистом Україною власного суверенітету та територіальної цілісності, економічна та соціальна криза, зменшення кредиту довіри населення до дій влади – стали першопричинами для кардинальної зміни векторів державного управління. Очевидною є необхідність максимального наближення влади до громадян та залучення їх до управління публічними справами, що, в свою чергу, слугуватиме засобом зміцнення народовладдя в Україні. Подолання кризових явищ у суспільстві можливе лише за умови підсилення значення органів місцевого самоврядування, їх реальної юридичної і політичної відповідальності за прийняті рішення.

Проблематика децентралізації публічної влади як політико-правового явища є чи не однією з найбільш актуальних у вітчизняному науковому дискурсі. При цьому висвітлюється вона під різними кутами та в різних аспектах. Підтвердженням є наявність значної кількості фундаментальних досліджень, присвячених питанням децентралізації.

З-поміж таких досліджень окремої уваги заслуговують праці українських та зарубіжних вчених-правознавців у галузях теорії держави і права, конституційного та адміністративного права. Зокрема це дослідження таких зарубіжних вчених як: І. Альтузій, Д. Бахрах, Д. Бюлер, М. Варела, С. Кім, С. Махіна, А. Озмен, В. Протисов, В. Сміт, М. Сомерс, А. Шептулін та ін. З-поміж українських вчених якісно вирізняються праці М. Баймуратова, Ю. Барабаша, О. Батанова, В. Борденюка, О. Бориславської, К. Бриля, В. Брустінова, В. Величко, І. Грицяка, В. Гройсмана, І. Диниса, І. Жаровської, І. Заверухи, С. Квітки, Т. Карабін, А. Коваленка, В. Ковальчука, І. Коліушка, Я. Лазура, А. Лелеченка, В. Малиновського, А. Матвієнка, М. Менджули,

В. Молдована, Р. Натуркач, А. Онупрієнка, Ю Панейка, О. Петришина, В. Погорілка, Р. Покрови, О. Рогача, В. Романа, М. Савчина, О. Скакун, О. Скрипнюка, І. Сухана, П. Ткачука, І. Хохлова, В. Шаповала, Ю. Шемшученка та ін.

Не дивлячись на значну кількість досліджень питання децентралізації, воно потребує подальшого комплексного вивчення з урахуванням нових політико-правових реалій, в яких перебуває Україна, пов'язаних з особливостями проведення конституційної реформи.

Запропонована праця є комплексним монографічним дослідженням децентралізації публічної влади як політико-правового явища, що спирається на аналіз особливостей сучасної державотворчої практики в Україні з урахуванням досвіду децентралізації зарубіжних країн.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукове дослідження виконане у відповідності до Законів України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 11.07.2001 р. та «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015 р., Указів Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна–2020»» від 12.01.2015 р. № 5/2015, «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» від 22.07.1998 р. № 810/98, Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» від 06.08.2014 р. № 385, а також розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 01.04.2014 р. № 333-р. та ін.

Тема дослідження відповідає загальному напрямку дослідницької роботи кафедри конституційного та міжнародного права Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти НУ «Львівська політехніка», а саме: «Конституційна реформа в Україні: досвід країн Центрально-Східної Європи» (державний реєстраційний номер 0119U100037).

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертаційного дослідження є комплексний науковий аналіз правової природи децентралізації влади як механізму обмеження державної влади в умовах демократичної трансформації та надання практичних рекомендацій щодо подальшого проведення реформи децентралізації в Україні.

Для досягнення мети у дисертації вирішувалися такі наукові *завдання*:

– визначити основні етапи становлення концепції децентралізації в європейській та американській правовій думці;

– з'ясувати правову природу та запропонувати найбільш повне за своєю суттю визначення поняття «децентралізації» в контексті науки теорії держави та права;

– запропонувати авторський науково-методологічний підхід до дослідження явища децентралізації та здійснити аналіз історіографії цього

питання;

- проаналізувати основні концепції децентралізації публічної влади з огляду на досвід європейських демократій;
- з'ясувати особливості проведення децентралізації публічної влади у федеративній та унітарній державі в умовах глобалізації;
- виокремити особливості проходження реформи децентралізації публічної влади в умовах демократичної трансформації;
- запропонувати практичні рекомендації щодо оптимізації органів виконавчої влади та розширення повноважень органів місцевого самоврядування в процесі проведення конституційної реформи в Україні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі розмежування функцій і повноважень між центральними та місцевими органами публічної влади, наслідком яких є таке правове явище як децентралізація.

Предмет дослідження – децентралізація публічної влади в правовій теорії та її практичне втілення в державотворчій та правотворчій практиці.

Методи дослідження. Теоретичним підґрунтям роботи стали наукові праці зарубіжних і вітчизняних фахівців у галузі теорії держави та права, конституційного права, адміністративного права. Методологічною основою дисертаційного дослідження є сукупність філософських, загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання.

Основу дослідження становлять філософські методи, зокрема: діалектичний, за допомогою якого досліджено розвиток інституту децентралізації публічної влади в Україні та світі; феноменологічний, який дозволив проаналізувати поняття децентралізації крізь призму правосвідомості; герменевтичний – застосовувався в контексті дослідження та тлумачення вітчизняних і зарубіжних нормативно-правових актів щодо децентралізації публічної влади.

В дисертаційному дослідженні застосовано такі загальнонаукові методи як: логічний метод, метод прогнозування, історичний метод та інші. Аналіз категорії «децентралізація влади» здійснювався також з використанням логічного методу, який дозволив виявити об'єктивні закономірності розвитку цього явища у правовій науці та державотворчій практиці, а також з'ясувати характерні ознаки децентралізації публічної влади. Метод прогнозування використаний для обґрунтування необхідних реформ органів державної влади та органів місцевого самоврядування в контексті децентралізації влади. Історичний метод дав змогу виявити специфіку становлення та розвитку децентралізації публічної влади як правового явища.

Важливе значення для дослідження запропонованої теми мали спеціально-юридичні методи. Зокрема, формально-догматичний метод дав змогу сформулювати визначення основних понять дисертаційного дослідження. Структурно-функціональний метод дозволив системно

виокремити та дослідити механізм обмеження публічної влади. Функціонально-правовий метод сприяв окресленню форм та способів децентралізації влади, розкриттю проблем реалізації конституційних реформ щодо децентралізації в Україні. Окрім того, дослідження особливостей децентралізації влади у контексті конституційної реформи в Україні стало можливим за рахунок використання логіко-юридичного та системно-структурного методів. Порівняльно-правовий метод сприяв пошуку шляхів вдосконалення чинного законодавства щодо децентралізації публічної влади в унітарній державі. В свою чергу, застосовуючи метод правового моделювання були запропоновані та обґрунтовані висновки і пропозиції спрямовані на вдосконалення чинного законодавства з питань децентралізації публічної влади, як основи становлення громадянського суспільства.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що за змістом розглянутих питань дисертація є комплексним дослідженням сутності та природи децентралізації як ефективного механізму обмеження державної влади, шляхом її пропорційного розподілу на місцевому рівні, а також вироблення практичних рекомендацій щодо реформування органів публічної влади в умовах демократичної трансформації, з урахуванням державотворчих процесів в Україні.

У роботі висунуто й обґрунтовано низку нових концептуальних і важливих для юридичної науки та практики положень і висновків. До найбільш важливих віднесено такі:

уперше:

– запропоновано розуміння сутності та природи децентралізації як дієвого механізму обмеження державної влади, що забезпечує передачу функцій і повноважень від центральних органів влади до місцевих. На основі цього сформульовано авторське визначення децентралізації, як дієвого механізму організації публічної влади в демократичній правовій державі, що передбачає процедуру передачі владних повноважень (прав та обов'язків, матеріальних та інтелектуальних ресурсів) від центральних до місцевих органів, відповідно до встановленого законодавства, з урахуванням можливості ефективної взаємодії між цими органами та інститутами громадянського суспільства;

– доведено, що належна реалізація реформ децентралізації публічної влади можлива лише за умови відходу від ієрархічної системи управління й організації влади та при запровадженні повноцінного процесу перерозподілу повноважень із відповідним законодавчим закріпленням власних функцій за органами державної влади та місцевого самоврядування, що, в свою чергу, забезпечить високий рівень самостійності суб'єктів децентралізації та обмеження надмірного контролю за їх діяльністю;

– запропоновано виокремити п'ять типових моделей децентралізації публічної влади в унітарних державах: 1) регіональної, основою якої є

розвиток регіонів; 2) муніципальної, що ґрунтується на наділенні місцевих органів певними завданнями державного значення; 3) кооперативної, що передбачає взаємодію та узгодженість спільної діяльності органів центральної, регіональної та місцевої влади; 4) деволюційної, сутність якої полягає у передачі влади законодавчими та виконавчими органами вищого рівня до нижчих рівнів; 5) децентралізаційної моделі балансу публічної влади, що забезпечує гармонізацію та оптимізацію взаємовідносин між органами центральної, регіональної та місцевої влади;

– обґрунтовано, що федералізація України як процес переходу до федеративного національно-територіального устрою, що охоплює виконавчу і законодавчу влади в державі, призведе до поглиблення бюрократизаційних явищ і процесів, ускладнення організації публічної влади, надмірного адміністрування та формалізації системи права. Тому оптимальною формою державного устрою в Україні та способом організації публічної влади повинен бути децентралізований унітаризм з демократичним напрямом розвитку держави;

– визначено основні відмінності між децентралізацією та федералізацією як двома формами організації державної влади, сутність яких полягає в тому, що децентралізацію слід розглядати, насамперед, як процес передачі повноважень між рівнями виконавчої влади. Натомість, в основу федералізації покладено принцип організації державного устрою, який ставить за мету перерозподіл публічної влади та охоплює також і законодавчу владу в державі;

удосконалено:

– знання про вплив глобалізації на характер і сутність децентралізації як: одного з пріоритетних принципів організації та функціонування публічної влади; стратегічного напрямку сучасної державної політики; вагомого критерію у здійсненні усіх галузевих реформ; аспекту децентралізації державного та місцевого законодавства;

– наукові уявлення про суб'єкти децентралізації публічної влади, якими є: територіальні органи і державного, і регіонального, й локального рівнів; територіальні органи муніципальної влади і регіонального, і локального рівнів; територіальні громади; органи самоорганізації населення; міжнародні організації, спілки, об'єднання, що є представниками наднаціональних інтересів, визначаючи у міжнародних договорах основні постулати децентралізації влади;

– теоретичне розуміння концептуальних засад територіальної організації влади, що базується на основних чотирьох формах децентралізації: адміністративній, політичній, економічній, фінансовій (бюджетній);

– знання щодо розуміння децентралізації в умовах глобалізації через формально-юридичний та матеріальний аспекти. Де формально-юридичний

аспект наповнює децентралізацію публічної влади концептуальними, стратегічними, змістовними, засадницькими, легітимними та іншими компонентами, а матеріальний аспект характеризує способи, засоби та механізми реалізації процесу децентралізації публічної влади з урахуванням етнонаціональних, економічних, політичних та мультикультурних особливостей розвитку української державності та громадянського суспільства зокрема;

набули подальшого розвитку:

– положення про те, що в основу розвитку місцевого самоврядування в умовах децентралізаційних процесів повинна бути покладена дуалістична (державницько-громадівська) концепція, за якою місцеве самоврядування має самостійний характер з питань господарських справ місцевого значення і є частиною системи публічної влади;

– погляди щодо розуміння децентралізації як найбільш дієвого конституційного принципу подальшого державотворення в Україні в умовах глобалізації, у контексті якого ефективним способом побудови української держави та організації публічної влади є децентралізований унітаризм з демократичним напрямом розвитку держави;

– теоретичне обґрунтування моделі децентралізації публічної влади в державі, яка залежить від таких критеріїв як державний устрій країни, адміністративно-територіальний поділ країни, правова система, організація державної влади, нормативне забезпечення, розвиток громадянського суспільства, історія державності, народні традиції та звичаї.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані для удосконалення законодавства, що виникає в процесі децентралізації публічної влади, розробки концептуальних засад забезпечення демократичних та децентралізаційних процесів й розвитку громадянського суспільства; реалізація висновків і рекомендацій сприятиме впорядкуванню відносин, що виникають у ході децентралізації публічної влади, оптимізації механізму обмеження публічної влади тощо. Матеріали роботи можуть використовуватися в практичній діяльності.

Практична спрямованість результатів дослідження полягає в тому, що вони можуть бути використані:

– у *правотворчій сфері* – положення і висновки дисертаційного дослідження можуть бути використані в процесі розробки пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання реформування органів публічної влади на засадах децентралізації;

– у *правозастосовній сфері* – використання одержаних результатів дозволить покращити практичну діяльність у царині публічного управління (Довідка Львівської обласної ради від 24.10.2019 р. № 02-вих-1160; Довідка Городоцької районної ради Львівської області від 22.10.2019 р. № 871;

Довідка Городоцької районної державної адміністрації Львівської області від 23.10.2019 р. № 52-902/0/2-19);

– у навчальному процесі – під час викладання дисциплін «Теорія держави і права», «Конституційне право України», «Адміністративне право України», «Державне будівництво та місцеве самоврядування», «Державне управління» (*довідка Національного університету «Львівська політехніка» від 18.10.2019 р. № 67-01-2035).*

Також результати дослідження можуть використовуватися з метою гармонізації чинного законодавства при підготовці офіційних документів, наукових коментарів до законодавства з приводу інтеграційних процесів у рамках Європейського Союзу щодо цінності європейської інтеграції для України в межах демократичного виміру.

Особистий внесок здобувача. Положення, які викладені в дисертаційному дослідженні та виносяться на захист, розроблені автором особисто. Висновки та положення дисертації мають самостійний характер, обґрунтовані автором особисто.

Апробація результатів дисертації. Основні висновки, сформульовані за результатами дослідження, були оприлюднені на таких науково-практичних конференціях: II-й Всеукраїнській науково-практичній конференції «*Теорія і практика конституціоналізму: український та зарубіжний досвід*» (м. Львів, 29 квітня 2016 р.); II-й Всеукраїнській науковій конференції «*Актуальні проблеми розвитку освіти і науки в умовах глобалізації*» (м. Дніпро, 28–29 жовтня 2016 р.); II-й Всеукраїнській науковій конференції «*Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах*» (м. Дніпро, 24–25 березня 2017 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «*Децентралізація в Україні: теорія та практика конституційної, адміністративної і муніципальної реформи*» (м. Одеса, 7 квітня 2017 р.); IV Всеукраїнській науково-практичній конференції «*Теорія і практика конституціоналізму: український та зарубіжний досвід*» (м. Львів, 27 квітня 2018 р.).

Публікації. Основні положення дослідження викладено в 10 наукових публікаціях, 4 з яких опубліковано у фахових виданнях України з юридичних наук, 1 – у періодичному виданні іноземної держави та у 5 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, які містять у собі дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (283 найменування) та додатків 6 сторінок. Повний обсяг дисертації становить 210 сторінок, з них основного тексту – 157 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження, охарактеризовано методологію роботи, її наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів, викладено відомості про апробацію і публікацію основних положень дослідження.

Розділ 1 «Теоретико-методологічні аспекти дослідження децентралізації публічної влади» складається з трьох підрозділів.

Підрозділ 1.1 «Гене́за ідеї децентралізації в політико-правовій думці та державотворчій практиці» містить аналіз розвитку ідеї децентралізації державної влади в світовій політико-правовій думці та державотворчій практиці.

Зазначено, що ідею децентралізації державної влади розробляли такі європейські та американські мислителі як І. Альтузія, І. Кант, Р. Моль, А. де Токвіль, А. Есмен, Л. Дюгі, М. Оріу, Г. Єллінек, Д. Меддісон, Т. Пейн та інші. Моделі децентралізації публічної влади в європейській та американській політико-правовій теорії та практиці мають і спільні, і відмінні риси. Спосіб організації конституційної влади у США можна визначити за моделлю «знизу – догори»: громади – штати – федерація. Тоді, як континентальна модель, що була сформована в європейських державах передбачає надання громадам право на самовизначення.

Визначено, що принцип децентралізації, як основоположний для конституційної держави, було запроваджено у кілька етапів. Першим етапом було прийняття окремих законодавчих актів щодо децентралізації у кінці XIX та в першій половині XX століття. Другим етапом можна вважати період з кінця Другої світової війни і до початку XXI ст., який ознаменувався низкою конституційних змін та закріпленням у конституціях і законодавстві багатьох держав поняття «децентралізація». Третім етапом є початок XXI століття, що супроводжується продовженням реформ із децентралізації влади у багатьох державах.

У *підрозділі 1.2 «Сутність децентралізації та її визначення в теорії держави та права»* проаналізовано погляди на розуміння сутності децентралізації, формулювання її визначення в теорії держави та права.

Встановлено, що децентралізація публічної влади є дієвим механізмом організації публічної влади в демократичній правовій державі, яка реалізується в процесі проведення державою конституційної реформи, спрямованої на передачу владних повноважень (прав та обов'язків, матеріальних та інтелектуальних ресурсів) від центральних органів влади до місцевих в межах встановлених законодавством, з урахуванням необхідності ефективної взаємодії між ними та інститутами громадянського суспільства. Децентралізація може здійснюватися в політичному, адміністративному та

фінансовому напрямках.

Залежно від різновидів публічної влади, виокремлено основних суб'єктів децентралізації публічної влади. Ними є: по-перше, територіальні органи і державного, і регіонального, й локального рівнів. По-друге, територіальні органи муніципальної влади і регіонального, і локального рівня. По-третє, територіальні громади, що за своєю сутністю є об'єднаннями всіх громадян певної адміністративно-територіальної одиниці (села, селища, міста, району в місті), що можуть простою більшістю від свого складу на основі загальних зборів згідно з конституційними приписами вирішувати питання щодо своєї спільної, неподільної власності. По-четверте, органи самоорганізації населення, що є однією з форм участі членів територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах у вирішенні окремих питань місцевого значення і за своєю суттю є представницькими органами, що створюються жителями, які на законних підставах проживають на території села, селища, міста або їх частин. По-п'яте, громадські об'єднання або громадські організації, які з одного боку представляють інтереси своїх членів, а з іншого виконують публічні функції незалежно від їх спрямування (релігійного, соціального, професійного). По-шосте, міжнародна спільнота, тобто міжнародні організації, спілки, об'єднання, що представляють наднаціональні інтереси, визначаючи у міжнародних договорах основні постулати децентралізації влади.

У підрозділі 1.3 «Історіографія та методологія дослідження» здійснено аналіз історіографії та методології дослідження децентралізації, що є підґрунтям для правильного сприйняття та розуміння феномена децентралізації публічної влади.

Вказано, що феномен децентралізації публічної влади є предметом дослідження таких вітчизняних вчених як В. Авер'янов, В. Борденюк, О. Бориславська, М. Будник, В. Гройсман, О. Євтушенко, М. Іщенко, Т. Карабін, І. Коліушко, А. Лелеченко, А. Манджула, А. Матвієнко, П. Музиченко, Ю. Тихомиров, С. Хамініч, Г. Чапала та ін. В сучасній вітчизняній правовій думці існує тенденція аналізу перешкод на шляху децентралізації публічної влади в Україні. Водночас, вітчизняні дослідники часто звертаються до праць Х. фон Брауна, У. Гроте, Ж.-Б. Альбертіні, Б. Гурне, Ж.-М. Бесе, Г. Бребана, А. Розенбаума та ін.

Зазначено, що методологію дослідження проблем децентралізації публічної влади доцільно розуміти як цілісне, інтегральне явище, що поєднує в собі систему теоретичних принципів, філософсько-світоглядні підходи, методи (загальноправові, групові, спеціальні). Дослідження децентралізації публічної влади вимагає застосування таких науково-методологічних принципів як: науковість, всебічність, об'єктивність, комплексність, історизм, конкретність. При цьому, основними методологічними підходами до дослідження сутності децентралізації публічної влади є історичний,

логічний, герменевтичний, ціннісний (аксіологічний), інтегративний, комплексний та системний підходи.

Встановлено, що методи наукового пізнання, які застосовуються у ході дослідження децентралізації публічної влади в правовій теорії та державотворчій практиці необхідно розділити на три блоки: 1) філософські методи (діалектичний, герменевтичний, синергетичний методи); 2) загальнонаукові методи (історичний, порівняльний, формально-логічний, функціональний методи та ін.); 3) спеціально-юридичні методи (системний метод, структурно-функціональний метод, нормативно-аналітичний метод, формально-догматичний метод).

Розділ 2 «Сучасні концепції децентралізації влади: досвід європейських країн» складається із трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Децентралізація публічної влади в унітарній державі»* досліджено моделі децентралізації публічної влади в унітарній державі через призму їх застосування в державотворчій практиці України.

Підкреслено, що модель децентралізації публічної влади залежить від таких критеріїв: державний устрій країни, адміністративно-територіальний поділ країни, правова система, організація державної влади, нормативне забезпечення, розвиток громадянського суспільства, історія державності, народні традиції, звичаї та ін. Водночас, обрана модель децентралізації публічної влади є підґрунтям для становлення та розвитку ефективної системи місцевого врядування.

Залежно від особливостей децентралізації, її правових, організаційних засад та суб'єктів виокремлено п'ять типових моделей децентралізації публічної влади в унітарних державах. Це, зокрема, регіональна модель децентралізації публічної влади; муніципальна модель децентралізації публічної влади; кооперативна модель децентралізації публічної влади; деволуційна модель децентралізації публічної влади; децентралізаційна модель балансу публічної влади. Зауважено, що чітко визначених рис тієї чи іншої моделі децентралізації публічної влади визначити неможливо, вони можуть перебувати у синергійному поєднанні та взаємодоповненні.

У підрозділі 2.2 *«Децентралізація та федералізація»* проаналізовано поняття «децентралізація» та «федералізація» з метою з'ясування їх дійсної сутності та співвідношення.

З'ясовано, що федералізація ґрунтується на певній політико-правовій ідеології та є засадою переходу до федеративного національно-територіального устрою держави. При цьому, децентралізація стосується лише управлінських повноважень виконавчої влади, тоді як федералізація охоплює також і законодавчу владу в державі.

Визначено, що під федералізацією в Україні треба розуміти процес переходу від унітаризму до федеративного державного територіального устрою. Аналіз основних ознак федерації та право-державотворчих процесів

на території сучасної незалежної України вказує на недоцільність запровадження федералізації в нашій країні. Альтернативою федералізації і ефективним способом побудови держави та організації публічної влади є децентралізований унітаризм з демократичним напрямом розвитку держави. Нині децентралізація є найбільш дієвим принципом розвитку України в умовах глобалізму, враховуючи історичні, національно-етнічні, адміністративно-територіальні, політико-правові та право-державотворчі чинники.

У підрозділі 2.3 «Децентралізація в сучасних умовах глобалізації» визначено вплив глобалізації як правового явища на децентралізацію публічної влади в Україні.

З'ясовано, що децентралізацію в умовах глобалізації треба розглядати в кількох аспектах: як один з пріоритетних принципів організації та функціонування публічної влади; як стратегічний напрям сучасної державної політики; як вагомий критерій у здійсненні усіх галузевих реформ; як децентралізацію державного та місцевого законодавства.

Вказано, що децентралізація публічної влади в умовах глобалізації повинна охоплювати і формально-юридичний, і матеріальний аспекти. Формально-юридичний аспект наповнює децентралізацію публічної влади концептуальними, стратегічними, змістовними, засадницькими, легітимними та іншими компонентами. Водночас, матеріальний аспект характеризує способи, засоби та механізми реалізації процесу децентралізації публічної влади з врахуванням етнонаціональних, економічних, політичних і мультикультурних особливостей розвитку української державності загалом та громадянського суспільства, зокрема.

Зауважено, що децентралізація публічної влади в умовах глобалізації здійснюється на основі міжнародно-правового й національно-правового чинників, які перебувають у тісному взаємозв'язку. При цьому, вивчення та аналіз практики застосування міжнародних документів у сфері децентралізації публічної влади в Україні вказує на їх опрацювання лише на теоретико-правовому рівні, тоді як дієвий механізм і порядок здійснення й реалізації основних засад децентралізації публічної влади в державотворчій практиці відсутні.

Розділ 3 «Особливості децентралізації в умовах демократичної трансформації в Україні» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «*Основи нормативно-правового регулювання децентралізації в Україні*» розглянуто особливості нормативно-правового регулювання реформи системи державного управління в Україні у контексті децентралізації публічної влади.

Залежно від юридичної сили встановлено та охарактеризовано систему нормативно-правових актів, що у своїй сукупності є базисом правового забезпечення реформ децентралізації публічної влади в Україні. Виділено

чотири групи нормативно-правових актів: 1) законодавчі акти, що включають в себе 3 підгрупи: конституційно-правова підгрупа, органічні закони та звичайні закони; 2) Укази Президента України; 3) постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України; 4) накази та розпорядження міністерств та інших органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування.

Проведено періодизацію реформ децентралізації публічної влади за часів незалежності України, де виокремлено: 1 етап (1991–1996 рр.) – період теоретико-правової розробки рекомендацій щодо запровадження засад децентралізації публічної влади; 2 етап (1996–2009 рр.) – період становлення та розвитку фундаментальних конституційно-правових засад децентралізації публічної влади; 3 етап (2009–2013 рр.) – запровадження міжнародних стандартів у сфері децентралізації публічної влади; 4 етап (2014 р. – до тепер) – період активного впровадження реформ децентралізації публічної влади.

З'ясовано, що чинна нормативно-правова база реформи децентралізації залишає невирішеними та неузгодженими багато важливих питань. Зокрема, щодо оптимізації повноважень місцевих органів виконавчої влади, запровадження інституту префектів, Закону України «Про адміністративно-територіальний устрій України» та інших. Що, в свою чергу, зумовлює виникнення низки проблем у ході запровадження реформ децентралізації публічної влади в Україні. Водночас, значна кількість нормативно-правових актів різних рівнів у сфері забезпечення реалізації публічної влади на місцях мають як наслідок нечітке розуміння процесу децентралізації і посадовими особами органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, і звичайними громадянами.

У підрозділі 3.2 «*Місьцеве самоврядування як форма децентралізації влади в період демократичної трансформації*» проаналізовано процес реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні як важливий напрям децентралізації публічної влади.

Зазначено, що розвиток інституту місцевого самоврядування у контексті децентралізації тісно пов'язаний з оптимізацією територіальної організації влади, що становить обґрунтовану територіальну основу для діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади, здатну забезпечити доступність та якість адміністративних і соціальних послуг, що надаються цими органами.

З'ясовано, що основою розвитку місцевого самоврядування в умовах децентралізаційних процесів повинна бути дуалістична (державницько-громадівська) концепція, за якою місцеве самоврядування має самостійний характер з питань господарських справ місцевого значення і є частиною системи публічної влади.

Акцентовано на тому, що практика реалізації процесу децентралізації й формування спроможних територіальних громад виявила низку прогалин та колізій у чинному законодавстві України з приводу концептуальної синергії

закріплених у Конституції України засад адміністративно-територіального устрою та здійснення місцевого самоврядування в Україні й реалізації територіальними громадами свого права на добровільне об'єднання. Доцільним є запровадження попередньої міжнародної експертизи поданих законопроектів у сфері реформування місцевого самоврядування. Це дозволить уніфікувати українське законодавство з європейськими стандартами розвитку місцевого самоврядування та становлення децентралізації влади.

У підрозділі 3.3 *«Проблеми та перспективи проведення конституційної реформи щодо децентралізації влади в Україні»* проаналізовано теоретичні та практичні проблеми у процесі децентралізації публічної влади в Україні та шляхи їх вирішення.

Доведено, що проблемами реалізації реформи децентралізації публічної влади в Україні є: такі, що виникають під час перегляду меж адміністративно-територіальних одиниць, що вже має місце на практиці у вигляді укрупнення територіальних громад; проблеми щодо послаблення державного контролю органів місцевого самоврядування за реалізацією повноважень, які будуть їм передані; проблеми бюджетної сфери з питань фінансування повноважень органів місцевого самоврядування; проблеми з приводу зниження якості місцевого управління та легітимості прийнятих рішень; проблеми щодо утвердження в областях ідей, претензій у сфері політичних інтересів, які суперечать загальнонаціональним інтересам; проблеми, що зумовлені відсутністю правового закріплення чіткого обсягу повноважень органів публічної влади.

Зазначено, що при здійсненні реформ децентралізації публічної влади Україна стоїть перед проблемами проведення широкомасштабних адміністративно-територіальної реформи та реформи місцевого самоврядування. Реальна децентралізація відбулася лише в контексті закріплення повноважень об'єднаних територіальних громад, але не в сфері підвищення такими громадами власної спроможності та фінансової і матеріальної незалежності від держави. У зв'язку з цим, необхідно запровадити нові прогресивні підходи до методологічного забезпечення самого процесу перерозподілу та делегування повноважень із застосуванням функціонального та предметного підходів, синтезуючи елементи обох із них з метою отримання найбільш ефективної моделі розподілу державно-управлінських функцій між різними органами публічної влади.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні здійснено теоретичне узагальнення й вирішення наукового завдання, яке полягає у дослідженні децентралізації публічної влади у правовій теорії та державотворчій практиці, дослідження сучасних концепцій децентралізації влади, а також в аналізі особливостей

децентралізації публічної влади в умовах демократичної трансформації в Україні. За результатами дослідження сформульовано такі висновки:

1. Проведений аналіз генези ідеї децентралізації публічної влади в європейській та американській політико-правовій теорії та практиці, дозволив виокремити відмінності моделей децентралізації влади у згаданих регіонах. Спосіб організації конституційної влади у США можна визначити як модель «знизу – догори»: громади – штати – федерація. Континентальна модель передбачає надання громадам права на самовизначення. На підставі проведеного дослідження можна говорити про те, що утвердження принципу децентралізації як основоположного для конституційної держави відбувалося у декілька етапів. Першим етапом було прийняття окремих законодавчих актів щодо децентралізації у кінці XIX та в першій половині XX століття. Другим етапом можна вважати період з кінця Другої світової війни і до початку XXI ст., який ознаменувався низкою конституційних змін і закріпленням у конституціях та законодавстві багатьох держав поняття «децентралізація». Третім етапом є початок XXI століття, який супроводжується продовженням реформ з децентралізації влади у багатьох країнах в умовах глобалізації.

2. Відповідно до різновидів публічної влади, виокремлено основних суб'єктів децентралізації публічної влади. Ними є: територіальні органи і державного, і регіонального й локального рівнів; територіальні органи муніципальної влади і регіонального, і локального рівнів; територіальні громади, що за своєю сутністю є об'єднаннями всіх громадян певної адміністративно-територіальної одиниці (села, селища, міста, району в місті), що можуть простою більшістю від свого складу на основі загальних зборів згідно з конституційними приписами вирішувати питання щодо своєї спільної, неподільної власності; органи самоорганізації населення, що є однією з форм участі членів територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах у вирішенні окремих питань місцевого значення і за своєю суттю є представницькими органами, що створюються жителями, які на законних підставах проживають на території села, селища, міста або їх частин; громадські об'єднання або громадські організації, які з одного боку представляють інтереси своїх членів, а з іншого виконують публічні функції незалежно від їх спрямування (релігійного, соціального, професійного); міжнародна спільнота, тобто міжнародні організації, спілки, об'єднання, що представляють наднаціональні інтереси, визначаючи у міжнародних договорах основні постулати децентралізації влади.

3. Модель децентралізації публічної влади в державі залежить від таких критеріїв як: державний устрій країни, адміністративно-територіальний поділ країни, правова система, організація державної влади, нормативне забезпечення, розвиток громадянського суспільства, історія державності, народні традиції та звичаї тощо. При цьому, чітко визначених рис тієї чи

іншої моделі децентралізації публічної влади, що притаманні лише тій чи іншій унітарній державі визначити неможливо, вони можуть перебувати у синергійному поєднанні та взаємодоповненні.

4. Децентралізація публічної влади в умовах глобалізму здійснюється на основі міжнародно-правового й національно-правового чинників, які перебувають у тісному взаємозв'язку. При цьому, вивчення та аналіз практики застосування міжнародних документів у сфері децентралізації публічної влади в Україні вказує на їх опрацювання лише на теоретико-правовому рівні та відсутність дієвого механізму та порядку здійснення і реалізації основних засад децентралізації публічної влади в державотворчій практиці. Децентралізація публічної влади в умовах глобалізації проявляється через формально-юридичний і матеріальний аспекти.

5. Проведено періодизацію реформ децентралізації публічної влади в період незалежності України. Перший етап (1991–1996 рр.) є періодом теоретико-правової розробки висновків і рекомендацій щодо запровадження засад децентралізації публічної влади. Другий етап (1996–2009 рр.) – період становлення та розвитку фундаментальних конституційно-правових засад демократії, верховенства права, адміністративно-територіального устрою, органів державної влади і місцевого самоврядування. Третій етап (2009–2013 рр.) – період, що характеризується запровадженням в Україні, шляхом ратифікації Додаткового протоколу до Європейської хартії місцевого самоврядування, міжнародних стандартів, що поглиблюють засади децентралізації публічної влади, зокрема щодо організації та функціонування органів місцевого самоврядування, їх ознаки та засади діяльності, які є обов'язковими для реалізації на теренах України. Четвертий етап (2014 р. – до тепер) – період активного впровадження реформ децентралізації публічної влади.

6. У сфері обмеження повноважень органів виконавчої влади на територіальному рівні сьогодні залишаються невирішеними та неузгодженими багато питань, що потребують законодавчого регулювання. Зокрема, щодо запровадження інституту префектів, які за умови подальшого належного визначення його статусу, матимуть правові інструменти для здійснення контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування, при цьому не дублюючи їх повноваження. Так, важливими є внесення необхідних змін до Конституції України стосовно децентралізації влади, а також прийняття спеціального закону щодо статусу префектів. Необхідним також є прийняття органічного Закону України «Про адміністративно-територіальний устрій України», що визначатиме основні засади державної політики у цій сфері, структуру нового адміністративно-територіального устрою, сформованого саме на засадах децентралізації.

7. Низка прогалів та колізій в чинному законодавстві України з приводу концептуальної синергії засад адміністративно-територіального

устрою та здійснення місцевого самоврядування в Україні і реалізації територіальними громадами свого права на добровільне об'єднання мають бути подолані шляхом підготовки і прийняття у новій редакції Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», внесення змін до Конституції України щодо права громадян на участь у діяльності органів місцевого самоврядування, а також ухвалення Закон України «Про місцеві референдуми». Окрім того, доцільним буде і попередня міжнародна експертиза законопроектів щодо розвитку системи місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою, яка дозволить уніфікувати українське законодавство з європейськими стандартами розвитку місцевого самоврядування.

8. Виділено такі групи проблем у сфері децентралізації публічної влади: ті, що виникають під час перегляду меж адміністративно-територіальних одиниць, що вже має місце на практиці у вигляді укрупнення територіальних громад; проблеми щодо послаблення державного контролю органів місцевого самоврядування за реалізацією повноважень, які будуть їм передані; проблеми бюджетної сфери з питань фінансування повноважень органів місцевого самоврядування; проблеми з приводу зниження якості місцевого управління та легітимності прийнятих рішень; проблеми щодо утвердження в областях ідей, претензій у сфері політичних інтересів, які суперечать загальнонаціональним інтересам; проблеми, що зумовлені відсутністю правового закріплення чіткого обсягу повноважень органів публічної влади.

9. Незавершений процес добровільного об'єднання територіальних громад, що пов'язаний і з відсутністю конкретних строків для такого об'єднання, і з низьким рівнем обізнаності громадян щодо його переваг та особливостей, значно уповільнює впровадження реформи децентралізації та зумовлює труднощі у функціонуванні вже спроможних об'єднаних територіальних громад та органів місцевого самоврядування. У зв'язку з цим, необхідним є законодавче встановлення кінцевих строків, до настання яких повинні бути сформовані об'єднані територіальні громади, що повинно супроводжуватись підвищенням рівня обізнаності суспільства з суттю процесу об'єднання. Це не суперечить ідеї добровільності в утворенні об'єднаної територіальної громади, оскільки на розсуд громадян залишаються такі найосновніші питання як перелік територіальних громад, що об'єднуються, визначення адміністративного центру об'єднаної територіальної громади та її найменування, інфраструктурне та кадрове забезпечення територіальної громади тощо.

10. Фінансова децентралізація, пов'язана з наданням об'єднаним територіальним громадам фінансових ресурсів для здійснення їх повноважень, супроводжується низкою проблем. Аналіз статистики свідчить, що існуючі сьогодні субвенції з Державного бюджету України на потреби

вже об'єднаних (тобто спроможних) громад мають популістський характер. В той час як реальна децентралізація відбулася лише в контексті закріплення повноважень, але не в сфері підвищення такими громадами власної спроможності та фінансової і матеріальної незалежності від держави. Необхідно суттєво зменшити навантаження на мережу міжбюджетних відносин, створивши реальне підґрунтя для бюджетної децентралізації не за рахунок реверсивних субвенцій, а за рахунок кінцевого перерозподілу джерел власних доходів вказаними органами.

Ще одним важливим напрямом фінансової децентралізації повинно стати нормативне врегулювання громадських бюджетів шляхом розробки та прийняття Закону України «Про громадські бюджети», який підвищить рівень ефективності таких бюджетів, гарантуватиме їх прозорість та захист прав учасників бюджетного процесу за рахунок встановлення певного відсотку з місцевого бюджету, що виділятиметься громадському бюджету.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Ременяк О.В. Між централізмом і федералізацією. Австрійська модель децентралізації публічної влади. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2016. № 855 (5). С. 361–366 (*Index Copernicus*).

2. Ременяк О.В. Методологічні аспекти дослідження проблематики децентралізації публічної влади. *Науково-практичний господарсько-правовий журнал «Підприємництво, господарство і право»*. 2017. № 10. С. 196–200.

3. Ременяк О. Децентралізація публічної влади в українській правовій мислі новішого часу. *Leges et Vita*. 2017. № 11. Ч. 2. С. 134–137.

4. Ременяк О.В. До питання децентралізації та федералізації в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 47. С. 47–51.

5. Ременяк О.В. Перспективи реформи децентралізації публічної влади в Україні крізь призму державотворчої практики: теоретико-правовий аспект. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. № 4. С. 34–39.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Ременяк О.В. Конституційні реформи в Австрійській імперії в другій половині XIX ст. *Теорія і практика конституціоналізму: український та зарубіжний досвід: збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції* (м. Львів, 29 квітня 2016 р.). Львів: ННПП НУ «Львівська політехніка». 2016. С. 169–173.

7. Ременяк О.В. Децентралізація публічної влади в правовій теорії та державотворчій практиці. *Актуальні проблеми розвитку освіти і науки в умовах глобалізації*: збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції (м. Дніпро, 28–29 жовтня 2016 р.). Дніпро: Роял Принт. 2016. С. 140–141.

8. Ременяк О.В. Реформа місцевого самоврядування як форма децентралізації публічної влади. *Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах*: збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції (м. Дніпро, 24–25 березня 2017 р.). Дніпро: СПД «Охотнік». 2017. С. 205–206.

9. Ременяк О.В. Суб'єкти забезпечення децентралізації публічної влади. *Децентралізація в Україні: теорія та практика конституційної, адміністративної і муніципальної реформи*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 7 квітня 2017 р.). Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія». 2017. С. 95–98.

10. Ременяк О.В. Правове забезпечення реформи децентралізації публічної влади в Україні. *Теорія і практика конституціоналізму: український та зарубіжний досвід*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів, 27 квітня 2018 р.). Львів: ННПП НУ «Львівська політехніка». 2018. С. 133–137.

АНОТАЦІЯ

Ременяк О. В. Децентралізація публічної влади в правовій теорії та державотворчій практиці. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. – Національний університет «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України, Львів, 2020.

Дисертація є комплексним теоретичним дослідженням децентралізації публічної влади в правовій теорії та державотворчій практиці.

У роботі проаналізовано генезу ідеї децентралізації в світовій політико-правовій думці та державотворчій практиці. Досліджено сутність децентралізації та особливості її визначення в теорії держави та права. Автором з'ясовано історіографію та методологію дослідження децентралізації публічної влади.

У дисертації, на основі досвіду європейських демократій, узагальнено основні сучасні концепції децентралізації влади. Визначено особливості та моделі децентралізації публічної влади в унітарній державі, а також співвідношення явищ децентралізації та федералізації. Проаналізовано вплив глобалізації як правового явища на децентралізацію публічної влади в державі.

Автором узагальнено особливості децентралізації влади в умовах демократичної трансформації. Комплексно проаналізовано нормативно-

правову базу реформи децентралізації в Україні та процес реформування місцевого самоврядування як напрям децентралізації публічної влади. Вказано на проблеми проведення конституційної реформи щодо децентралізації влади в Україні та можливості удосконалення процесу передачі функцій і повноважень від центральних органів влади до місцевих.

Ключові слова: децентралізація, публічна влада, місцеве самоврядування, унітаризм, федералізація, глобалізація, демократична трансформація, конституційна реформа, об'єднана територіальна громада.

АННОТАЦІЯ

Ременяк А. В. Децентрализиция публичной власти в правовой теории и государственной практике. – *На правах рукописи.*

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.01 – теория и история государства и права; история политических и правовых учений. – Национальный университет «Львовская политехника» Министерства образования и науки Украины, Львов, 2020.

Диссертация является комплексным теоретическим исследованием децентрализации публичной власти в правовой теории и государственной практике.

В работе проанализирована генеза идеи децентрализации в мировой политико-правовой мысли и государственной практике. Исследована сущность децентрализации и особенности ее определения в теории государства и права. Автором установлено историографию и методологию исследования децентрализации публичной власти.

В диссертации, на основе опыта европейских демократий, обобщены основные современные концепции децентрализации власти. Определены особенности и модели децентрализации публичной власти в унитарном государстве, а также соотношение явлений децентрализации и федерализации. Проанализировано влияние глобализации как правового явления на децентрализацию публичной власти в государстве.

Автором обобщены особенности децентрализации власти в условиях демократической трансформации. Комплексно проанализировано нормативно-правовую базу реформы децентрализации в Украине и процесс реформирования местного самоуправления как направление децентрализации публичной власти. Указано на проблемы проведения конституционной реформы по децентрализации власти в Украине и возможности совершенствования процесса передачи функций и полномочий от центральных органов власти к местным.

Установлено, что децентрализация публичной власти является действенным механизмом организации публичной власти в демократическом

правовом государстве, которая реализуется в процессе проведения государством конституционной реформы, направленной на передачу властных полномочий (прав и обязанностей, материальных и интеллектуальных ресурсов) от центральных органов власти к местным в пределах установленных законодательством, с учетом необходимости эффективного взаимодействия между ними и институтами гражданского общества. Децентрализация может осуществляться в политическом, административном и финансовом направлениях.

Подчеркнуто, что модель децентрализации публичной власти зависит от следующих критериев: государственное устройство страны, административно-территориальное деление страны, правовая система, организация государственной власти, нормативное обеспечение, развитие гражданского общества, история государственности, народные традиции, обычаи и др. В то же время, выбранная модель децентрализации публичной власти является основой для становления и развития эффективной системы местного управления.

Выяснено, что децентрализацию в условиях глобализации надо рассматривать в нескольких аспектах: как один из приоритетных принципов организации и функционирования публичной власти; как стратегическое направление современной государственной политики; как весомый критерий в осуществлении всех отраслевых реформ; как децентрализацию государственного и местного законодательства.

Замечено, что децентрализация публичной власти в условиях глобализации осуществляется на основе международно-правового и национально-правового факторов, которые находятся в тесной взаимосвязи. При этом, изучение и анализ практики применения международных документов в сфере децентрализации публичной власти в Украине указывает на их обработку только на теоретико-правовом уровне, тогда как действенный механизм и порядок осуществления и реализации основных принципов децентрализации публичной власти в государственной практике отсутствуют.

Установлено, что действующая нормативно-правовая база реформы децентрализации оставляет нерешенными и несогласованными много важных вопросов. В частности, по оптимизации полномочий местных органов исполнительной власти, введение института префектов, Закона Украины «Об административно-территориальном устройстве Украины» и других. Что, в свою очередь, обуславливает возникновение ряда проблем в ходе внедрения реформ децентрализации публичной власти в Украине. В то же время, значительное количество нормативно-правовых актов различных уровней в сфере обеспечения реализации публичной власти на местах должны как следствие нечеткого понимания процесса децентрализации и должностными лицами органов исполнительной власти и местного самоуправления, и обычными гражданами.

Отмечено, что развитие института местного самоуправления в контексте децентрализации тесно связано с оптимизацией территориальной организации власти, составляет обоснованную территориальную основу для деятельности органов местного самоуправления и органов исполнительной власти, способную обеспечить доступность и качество административных и социальных услуг, предоставляемых этими органами.

Ключевые слова: децентрализация, публичная власть, местное самоуправление, унитаризм, федерализация, глобализация, демократическая трансформация, конституционная реформа, объединенная территориальная община.

SUMMARY

Remeniak O. V. Decentralisation of the public authority in the legal theory and state-building practice. – *Printed as a manuscript.*

The thesis for a candidate of law degree on the specialty 12.00.01 – Theory and History of State and Law; History of Political and Legal Sciences». – Lviv Polytechnic National University of Ministry of Education and Science of Ukraine, Lviv, 2020.

The dissertation is a comprehensive theoretical study of the decentralization of public authority in legal theory and state practice.

The paper analyzes the genesis of the idea of decentralization in world political and legal thought and state practice. The essence of decentralization and the features of its definition in the theory of state and law are investigated. The author established the historiography and methodology of the study of decentralization of public authority.

The dissertation, based on the experience of European democracies, summarizes the basic modern concepts of decentralization of power. The features and models of decentralization of public authority in a unitary state, as well as the ratio of the phenomena of decentralization and federalization, are determined. The influence of globalization as a legal phenomenon on the decentralization of public authority in the state is analyzed.

The author summarizes the features of decentralization of power in a democratic transformation. The legal framework of decentralization reform in Ukraine and the process of reforming local self-government as a direction of decentralization of public authority are comprehensively analyzed. The problems of constitutional reform on the decentralization of power in Ukraine and the possibility of improving the transfer of functions and powers from central authorities to local ones are pointed out.

Key words: decentralization, public power, local self-government, unitarism, federalization, globalization, democratic transformation, constitutional reform, united territorial community.

Підписано до друку 14.09.2020 р.
Формат 60×84/16.
Папір друкарський. Ум. друк. арк. 1,9.
Зам. № 3. Наклад 100 пр.

Надруковано в «Видавництво Людмила».
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи серія ДК № 5303 від 02.03.2017.
«Видавництво Людмила»
03148, Київ, а/с 115.
Тел./факс: + 38 050 469 7485, 068 340 8332
E-mail: lesya3000@ukr.net